

بررسی و مطالعه تطبیقی مدل های مختلف سنجش کیفیت زندگی به منظور دستیابی به اصول طراحی پایدار در بافت های مسکونی

سیماعابدی^{۱*}، مهرداد کریمی مشاور^۲

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد معماری دانشگاه آزاد اسلامی همدان

۲- استادیار و عضو هیئت علمی گروه معماری دانشکده هنر و معماری دانشگاه بوعلی سینا همدان

si.ab.arch.1987@gmail.com

چکیده

رشد، توسعه و دگرگونی در ابعاد اجتماعی، اقتصادی و کالبدی شهرهای ایران، منجر به عدم تطبیق بافتهای مسکونی با الگوهای جدید شهرنشینی و در نتیجه افت و نزول کیفیت زندگی در این مراکز شد، حال آنکه بافتهای مسکونی به عنوان مکانی هدفمند برای زندگی، باید پاسخگوی تمامی نیازهای انسان باشد، لذا، نیاز به بررسی کیفیت زندگی در بافتهای مسکونی به منظور شناسایی مؤلفه های پایداری و تلاش در جهت ارتقای کیفی آنها، کاملاً مشهود است. بر این اساس، هدف از پژوهش فوق مطالعه مدل‌های مختلف سنجش کیفیت زندگی و شناسایی مؤلفه های ارتقادهنده آن، به منظور طراحی بافتهای مسکونی پایدار است. در این پژوهش پس از مرور مفاهیم و نظریات مرتبط با متغیرهای تحقیق، در چارچوب شاخصهای کیفیت زندگی، مبنایی کلی از اصول طراحی پایدار در بافتهای مسکونی ارائه گردیده و در انتها پیشنهاداتی بیان می شود.

واژه های کلیدی: کیفیت زندگی، شاخص های کیفیت زندگی، توسعه پایدار، پایداری اجتماعی

۱- مقدمه

بررسی و مطالعه فرآیند رشد و توسعه شهرهای کنونی، نمایانگر شکل گیری شرایط کیفی نابسامان و در پاره‌ای موارد بحرانی در بافت‌های سکونی به عنوان یکی از مهمترین آثار و پیامدهای سیاست های توسعه نادرست مناطق و بافت های مسکونی است (رفیعیان و همکاران، ۱۳۸۹). بافت های مسکونی که بخش قابل توجهی از پهنه بسیاری از شهرها را تشکیل می دهند، امروزه به لحاظ کیفیت زندگی، با انواع مسائل و مشکلات اقتصادی، اجتماعی، کالبدی، زیرساختی و زیست محیطی مواجه‌اند (راد جهانبانی، پرتوی، ۱۳۹۰: ۲۶) و ابعاد و کیفیات اجتماعی و فرهنگی در آن ها تنزل نموده است (عباس زادگان و همکاران، ۱۳۸۸). بنابراین، از بین رفتن مؤلفه های کیفی در این نواحی، منجر به زدوده شدن خاطرات جمعی و افول حیات اجتماعی در آن ها خواهد شد (رفیعیان و همکاران، ۱۳۸۹). در این شرایط بهترین رویکرد برای ارتقاء و بهبود کیفیت زندگی ساکنان یک بافت و محله، رویکرد توسعه پایدار و مقوله پایداری است که به مسائل اجتماعی، اقتصادی، کالبدی و زیست محیطی توجه همزمان دارد (دهقان زاد، ۱۳۹۲). در واقع پایداری، حفظ و ارتقاء کیفیت زندگی برای همه مردم است. بعد اجتماعی توسعه پایدار[□] یکی از حائز اهمیت ترین ابعاد آن به حساب می آید. پایداری اجتماعی با مجموعه ای از مفاهیم از جمله کیفیت زندگی^{□□}، سرزندگی، سلامت، عدالت اجتماعی، توانایی خوب زیستن و... در ارتباط می باشد (کج کوب، ۱۳۹۰). توجه به مفهوم پایداری در چارچوب مفاهیم ارتقاء کیفی سطح زندگی ساکنان می تواند در راستای بهبود وضعیت موجود این نواحی یاری رسان باشد.

تاکنون مطالعات جامعی در زمینه شناخت شاخص های کیفیت زندگی به منظور استخراج و تدوین اصول طراحی پایدار در بافتهای مسکونی صورت نگرفته است؛ و عدم توجه به این امر می تواند موجب نزول تدریجی کیفیت زندگی در این مراکز شود. تداوم این معضل در نهایت به افول